

Előfizetési feltételek:
 Egész évre 6 frt. — kr.
 Félévre . . . 3 " — "
 Negyedévre 1 " 50 "
 Egyes szám 10 kr.

HALADÁS

Hirdetések díja:
 4 hasábos petitsor 5 kr.
 Nyilttérben . . . 20 kr.
 Bélyegdíj egyes hirdetésnél . . . 30 kr.

Társadalmi, tanügyi, közgazdasági és ismeretterjesztő közlöny.

Szerkesztőségi iroda: Főtér. 5 sz. a., hová a lap szellemi részét illető közlemények küldendők.	Megjelen: Szerdán és Szombat.	Kiadóhivatal: Volecz B. könyvnyomdája. Mindennemű pénzek, hirdetések és reklamatok ide intézendők.
---	---	--

A mit az idő meggyógyít.

Kolozsvár, július 1-én.

(o) Azt szokták mondani, hogy a béke nem jó, mert teszeszt és öl; ha van ebben igazság, abban is van, hogy némely harez szintén öl hamarabb, minden jónak megteremtése nélkül.

Vannak eget rázó forradalmak, melyek alapjaiból felforgatják a társadalmat; ki fújja magát az emberi természet; a belsőnek minden szenvedélye kitör és romból mindent, századok munkása teszi semmivé, ember vérben fürdik és megsemmisíti a vagyont.

Az ily nagyszerű mozgalmakat még nagyszerűbb eszmék teremtik elő; oly eszmék, melyeket csak századok érlelnek, csak századok hoznak napvilagra. És habár az emberi rút szenvedély, az emberi pokol akkor, midőn azokért küzd és azoknak létesítéséért vért ont és vagyont áldoz gyakran megbesteletit az emberi ügy legnagyobb alkalmánait, az emberiség eszmény képeit, de ha a vér sebes lüktetése az érben csendesül, ha az emberi szenvedély kitombolja magát, látjuk a kiégett salakot s látjuk az eszmét, miként az aranyt, tisztán megtestesítve ki küzdve.

Az ily mozgalmaknak magasztos céljuk van, nagyszerű eszméket képviselnek.

A francia, angol és mondhatjuk a magyar forradalmak a társadalomnak oly alapot nyújtottak, melyen építeni lehet; oly eszméket plántáltak azokba, hogy az utolsó réteg átérzi azoknak nagyszerűségét és hevülni tud érettük.

E mozgalmak az emberiséget újjá teremtik; elvetik a mult haszontalan czafrangjait és megteremtik a jövő alapját.

Vannak — és fájdalom, hogy vannak — társadalmi mozgalmak, a melyeket bizonyos kápricziák idéznek elő; melyekben a szép, jó és nemes nem érvényesülhet, mert bizonyos szegletesség és elfogultság azoknak utjában állanak.

Vannak társadalmi mozgalmak, melyeknek alapjait a félreértés képezi és semmi jó azoknak létezését nem indokolja.

Ezek a mozgalmak gyilkos módon megfojtanak minden jót és nemest.

A magyar 1848-ban a szabadság, testvériség és egyenlőségért harezolt és e hareznak eredményeit élvezzük ma; ma a három nagyszerű eszmét megtestesítve látjuk.

Egyenlők, testvérek és szabadok vagyunk.

Álljon elő az, a ki ma magyar társadalomban kevesebb egyenlőséget és szabadságot élvez, mint más!

Álljon elő az, a ki ma a magyar társadalomban hazánk többi népeit nem tekinti testvérek gyanánt; a ki a magyar társadalomban megvetettnek érzi magát, most örmény, német, szerb, tót avagy román; a ki, ha képessége van, nem tart igényt bármely polczra és nincs neki ut és mód adva, hogy azon polczot elérhesse?

És mégis látunk egy társadalmi betegséget, mely rák fene gyanánt emészti azt, a mely nem engedi, hogy a testvér testvér legyen, hanem falakat iparkodik emelni ember és ember, polgár és polgár között.

Ki élesíti a társadalomban e bajt? ki az,

a ki öntudatosan megfekélyez egy társadalmat, hogy az általános haladás meggátoltassék?

Senki. Százados baj ez és századok, az idő, megorvosolja azt. Öseinkről maradt reánk a baj s unokáink fogják azt megfojtani; s akkor a magyar társadalomban nem lesz különbség testvér és testvér között.

Mi eleget küzdünk e baj orvoslásáért; mind két fél mindent megtesz, hogy testvérek legyünk; sokan vagyunk, a kik ezt lelkünkben érezzük; de hogy még sokan vannak, a kik különbséget látnak nép és nép között onnan van, hogy a mit századok érleltek, azt két évtized nem simithatja el.

Legyünk testvérek; iparkodjunk mindkét félen azzá lenni s akkor kölcsönösen óriási léptekkel fogunk haladni az emberiség eszmény képei felé.

Kérünk több alapot a rabló historiák ügyében.

Állítják, hogy Romániából egy sereg rabló banda tört be az erdélyi részekbe. Legalább azt bizonyítja az, hogy több felől szállongnak hírek, hogy itt meg ott látták őket. Így a kutyfali határon láttak egy 5 rablóból álló csapatot, mire aztán M.-Ludasra kiindultak, esendőrök vették üldözöbe; a péterlaki u. n. király erdőben kétségtelen nyomaira akadtak a rablók: az illető szolgabíró M.-Vásárhelyről is katonaságot requirált s most aligha nem biztosan nyomukba vannak. Más felől D.-Szt.-Mártonban is híre jár, hogy ott 25-én éjjel egész csapat rabló sétált keresztül a városon, a hol ígéretet tettek hogy vissza térnek, itt is aztán esendőrség és katonaság vétetett igénybe. Ezek a hírek.

M.-Vásárhelyt tudni akarják, hogy nem tudom melyik grófnak lakása körül ólalkodtak, de elmentek s aztán esendőrség és katonaság vétetett igénybe. Talán Bükkös körül a vetésben látták a rablók fekhelyét . . . esendőrség és katonaság. — Tordán egy asszony tréfájára . . . esendőrség és katonaság; Kosárdra isten tudja miokon — esendőrség és katonaság s a botrányig mind csak esendőrség és katonaságról szólhatunk.

A tordai scandalumot siettünk mult számunkban kellő mértékére leszállítani, az egész egy gonosz tréfánál nem volt egyéb; most a Bükkös és Kutyfalva körüli állítólagos rablókról azon további hiteles tudósítást vesszük szem és fülantól, hogy az kölcsönös rémitgetésnél nem egyéb; még csak gyanus embert sem láttak. A külüllömegei egyik szolgabíró siettel e vidéket is allármirozni ördög tudja miért. E szolgabíró az a ki állítja, hogy tiszta nyomán van a rablóknak, a mi vakmerő és alaptalan állítás, mert talán soha rablót sem látott, mert nem létező rablóknak nyomuk sincs s mert most nincs tél, hogy valakinek a nyomán haladni lehetne s ha tél volna is, még akkor sem volna reá írva arra a nyomra, hogy az a rablóké. Ha valaki érdemeket akar szerezni magának iparkodjék azt megszerezni más uton.

Bükkös és Kutyfalva környéke valóságosan hadi lábón volt. Csendőrség, katonaság, szabad puskások örködtek itt ott — Az eredmény semmi. Sem az nem lett kiderítve, hogy a hirt ki hozta, ki vitte a rablókról. Nyomorult dolog, hogy a közigazgatás megindult, minden malitiosus paraszt mende mondájára és nem iparkodik először is a hirszóval jönni tisztába, s esetleg hüvösre tenni hogy efféle dolgokat oly könnyen többet ne lásson és ne halljon. Az egész katonaság, esendőrség stb. ily mende mondáknak ült fel ama vidékeken s valóban fáj a lelke az embernek látva a csendőrség fáradságát — semmiért.

Egy szegény paraszt embernek viskojában estve Kutyfalván gyertya égett. A bölcs közigazgatás azon besugásra, hogy a rablók e paraszt embernél vannak,

mert eddig soha gyertyára neki nem volt pénze, gyertya a házában nem égett, utczu neki felzaklaták a szegényt azért, mert gyertyáig vitte a dolgot s találtak nála — semmit.

Ilyen mende — mondák után zaklatja a közigazgatás a vidékeket. Valóban így van, mert ha az ember actákat kérne ez ügyben, positiv tényeket, nem tudnának felmutatni; az egésznek a basisa „ettől hallottam“, „beszélük.“ —

Most meg kell fordítanunk a dolgot. Üldözünk kell azokat, a kik okvetetlenül rablókát látnak s ha egy két héti börtönt kapnak, elmúlik a kedvük rablók nyomdokát látni a vetésben.

Mert az ily hírek terjesztésének és fenntartásának borszasztó következményei lehetnek.

A Bükkös és Kutyfalva körüli földbirtokosok majdnem mind elmenekültek, br. Kemény Endre volt az, a ki honn maradt és várta a rablókát; a nemes báró a község megnyugtására mintegy 20 puskást össze gyűjtött, preventiv intézkedéseket tett. Ki irhatja le a menekülő urak borzalmát?

Ez egy. De van a dolognak egy más ága is, a mi szomorú következményekre adhat alkalmat s ez az, hogy az utazó idegen határon élet veszélyben van ugyanis ki áll jót arról, hogy le nem lövik, mint a kutyát, a megrémült rabló-üldözők.

Az olyan „erélyes“ szolgabírókat a kik a „rablók“ nyomában gondolják lenni magukat, felelőség terhe alatt utasítsa a központ, hogy ne induljanak bolondul minden mende mondára, ha megindulnak, induljanak csak ők, de ne tegyék lóvá a csendőrséget és katonaságot és ne rémitgessék a vidéket rablókkal, a kiket senki sem látott.

A nmlg. m. kir. belügyministeriumhoz pedig azon alázatos kérelmünk volna, rendeljen el vizsgálatot az eddigi rabló historiák által kifejtett botrányokért s rendelje szigorú megbüntetését azoknak, a kik vagy „hivatalosan buzgolkodtak“, vagy szemzen szedett hazugságokat terjesztettek — megköveteli ezt a felzaklatott közönség nyugalma. (—)

A csatatérről.

Az ágyuharcz az egész Dunai vonalon hevesen és szünet nélkül tart. —

Sándor czár június hó 28-án Turnu Magureli ben volt, hol egy kisebb, minden jelentőség nélküli harc fordult elő. —

A Hirsovánál a Dunán átkelt csapatok Silistriához közelednek. —

Zistovánál és Bráilánál az oroszok által épített két hid összeomlott, s ujlag azok felépítéséhez fogtak Tsamesoránál egy török csapatot, kik erődöt építettek, az oroszok megtámadtak, kik 15000 voltak, a csata egész nap folyt, míg végre a törökök győztek, az oroszok vesztesége 2000. —

Zivninél 16000 orosz 24 ágyuval megtámadott 10000 törököt, kiknek 8 ágyuja volt. A törökök az egész csata vonalon győztek, s az oroszok török hírek szerint közel 3000 halottat vesztek, orosz hírek szerint azonban csak 880 embert vesztek volna, köztük 24 tisztet.

Az oroszok a veszteséget úgy adják elő, hogy visszatértek hadálásaikba a túlnyomó erő elől, mint-hogy azok több biztosságot nyújtottak. — Alasgerdnél szintén az oroszok vesztek. —

A törökök hatalmukba ejtették a samiai és khonsubani magaslatokat, s onnan, nyert győzelem utáu az oroszokat elűzték. —

A „Journal des Debats“ azt újságolta, hogy lengyel országban forradalom tört ki, de a hirt meghazudtolják.

A „DAILY TELEGRAPH“ monarchiánk készülődéseit jelzi, e szerint 20 hajó tartatnék készen Rovigoban, és Polában. A stirii déli vasutak meneteket megszorítják, a Dunánál több helyen sötödöket állítanak fel, s az átkelés Novinál lenne.

A „Montags Revue“ szintén azt újságolja, hogy ha az orosz czár békés céljai nem valósulnak, monarchiánk latba veti szavát és kardját.

A gyermek olyanná lesz, a milyen környezete.

V.

Gyermekeinket erényesekké kell nevelnünk. A nevelésnek e módja is csak a felületes vizsgálónak lehet nehéz; de tapintatos bánással bíró, és jó érzésű szülőknek, kik önmagok is jók, becsületesek és igazságosak, e módzat is könnyű és gyönyörűség. Tagadhatatlan hogy vannak művelt lelkű szülők úgy a magas, valamint az alantos családi körökben. Itt a természetes józan ész- ott már a neveléstani elvek vagy magasabb műveltség vezérli a gyermekeiket jól nevelni kívánó szülőket e nemes céljuk elérésében. Egy jó nevelő apa és anya igen nagy gondot fordít arra, hogy fiát és leányát erényessé nevelje. Ez okon szemmel kíséri gyermekei mozdulatait, indulatait és nyilván vagy titokban elkövetett dolgait, cselekedeteit. Nagy gondot fordít arra, hogy azok mindig jó dolgokkal legyenek elfoglalva és csak a változatos munkásságban keressenek pihenést. Beszédeiket, társalgásaikat azonos figyelemmel kíséri, nehogy azok sikamlós szavakat és porias kifejezéseket sajátítsanak el. S midőn még játékaikban is szemmel kíséri, hogyan engedné meg akkor azt, hogy gyermeke ellenőrzés nélkül esatangoljon utczáról utczára játszó pajtásokat keresni s azokkal pajkosságokat elkövetni. Úgy van, jó érzésű szülő nem tesz oly dolgokat s nem beszél oly beszédeket, melyeket gyermekei ne tehetnek meg s ne mondhatnának ki a nélkül, hogy az erényt meg ne sertenék. A gyermek a szülőktől tanulja a szavakat, a jó és rossz beszédeket. Ők ismeretik meg a szép is rút dolgokkal. Tőlök sajátítják el a különböző körülmények között elkövetett igaz és igazságtalan tetteknek elkövetésére szükséges hajlamot és gyakorlatot. Első sorban tehát a szülők felelősek gyermekeik rosszasága és erkölcsiensége miatt. A példabeszéd azt mondja „Nem messze esik az alma fájától.“ E közmondást a szülőkre alkalmazva bátran mondhatjuk, hogy jó szülőknek jó gyermekei ellenben rossz apák és anyáknak rossz gyermekei szoktak lenni.

A szülőknek különösen a beszédre és társalgásra kell ügyelniük ne hogy oly szavakat és kifejezéseket használjanak sem gyermekeikkel, sem házastársaikkal sem cselédekkel szemben, melyek azokra nézve rossz befolyásnak lehetnének. Még a legmiveltebb körökben is gondtalanul vagy véletlenül sokszor oly kifejezéseket használnak a gyermekkel szemben, melyeket ha a gyermek szajkó módon visszamond rossz néven veszik tőle, sőt e neveltlenségeért gyakran megdorgálják s néha, néha még meg is verik. Egyáltalában szeretnek a gyermekkel úgy bánni el, mint hitvány alattvalóval.

A tordai tűzoltó-egylet nyári mulatsága.

A nap 685390-ikszor bukott le a tordahasadék megett a kereszténység és az egyenlőség tana megalapítójának születése óta, — Torda városában minden szem feléje volt fordulva, mintha megannyi napimádók lettek volna, nézték a jeleket melyek között lehanyatlak, — vizsgálták az eget, s jóslatokat csináltak a holnapra időről.

„Zsuzsi!“ — hangzék ki a salomból a téns, — párdon, nagysás asszony hangja — „nézd meg van a tordahasadék felett felleg, lesz holnap eső, milyen idő lesz holnap?“

Mert ugyanis Zsuzsi egyike a leghíresebb astronomusoknak, ő e kérdéseket mind meg tudja fejteni, s tudományos észleletei alapján kinyilvánított nézete, teljesen megbízható. —

„Nem lesz instálom eső, holnap szép idő lesz, — egy kicsit fú a szél, de holnap az is megáll.“ —

Ezt annyi határozottsággal felelő Zsuzsi, s mintegy követelőleg, hogy ha másként akart volna lenni is, muszáj lenne, hogy így legyen.

Zsuzsi különben is nem asszonya parancsára, de már az előtt s pedig számtalanszor vizsgálta az égi jeleket; úgy látszik, hogy asszonyával a holnapra idő iránt közös céljaik vannak.

* * *

A téns úr (ez ház nem nagysás, hanem hol tekintetes, hól téns) haza jön a hivatalból, vagy a csinosból, vagy a kugliról, hne finále valahonnan, kinek mi baja vele, elé veszen egy uniformist, siskot si-

nort s több hadi szereket. — Takán készül a törökök segítségére? Alkalmassint, mert gombjait kegyetlenül fényesíti, s kiadja a rendeletet, hogy reggel, ha dobolnak költsek fel, — mert ugyanis felkeltéséhez hatalmasabb eszközök szükségesek mint a dob, ennek hangjai felzavarni nem képesek. —

Következik a vacsora, és a nagy terveket forraló család ezután pihenésre hajlja fejét, s álmában folytatja a készülődéseket.

* * *

Hajnaltal hatalmas dob pergés és trombitálás zaklatja fel a város lakóit esendes álmukból, azokat is kik tovább akartak pihenni, s kik e zakatának nem igen örvendenek. — E dobolás és trombitálás így tart vagy két óra hosszat, a téns urat valami nagy kiunalt bajjal szintén kizavarják ágyából, miután minden erre alkalmas eszköz, mint szollitgatás, rázás, paplan lerántás, kiabálás alkalmazva lettek volna. —

Na szegény törökök, ha reá szorulnátok!

Végre fel kél, nagy kiunalt bajjal felöltözik, siskat tesz, övet kapesol derekára, de ez még nem elég, karára is tesz egyet, sinort a mellére. — Ah! hiszen tűzoltó!

Gyűlnek, gyülekeznek az őrtanyán, küldenek ehez is ahoz is, hogy költse fel, hívja, míg végre tisztességes számmal együtt vannak, megjelenik a főparancsnok, s a csapat kivonul a város végére, a ma tartandó tűzoltó-egyleti májálisra, jobban juliálisra érkező nagy-enyedi vendégek elejébe, — mely társeregletnek zenekara lesz emelendő a mai nap ünnepélyességeit. —

Megérkeznek az enyedik, főparancsnokunk talpra esett rövid üdvözlő beszédben mond „Isten hozott!“ a vendégeknek, — és kezdődik a bevonulás. Bevonulás, kivonulás, s ujra bevonulás, mert a dolgot úgy intézték, hogy az egész város részesüljön a látományból, tehát végig masiroztak az egész városban egyik utczán fel, a másikon le. —

Végre megérkezve az őrtanyára, a vendégeket legelőször is egy kis frissítőre, gabelfrűstőkre vitték, s aztán baszállásolták szives vendéglátó családokhoz, — azután megfürösztötték a sós-feredőben, szóval mindent elkövettek, mivel a szivesen látást tanúsíthatták.

* * *

Ebédén mindenik vendég házi gazdájánál volt. Nem láttuk ugyan az étlapokat, hanem hogy nem lehetek megvetendők, onnan hisszük, mert délután 4 órakor alig lehetett összedobolni a vendégeket és gazdájukat, s deputációkat kellett utánuk küldeni. —

Harsogó zene mellett levonul a csapat a „liget“-be, hol esinosan berendezett tánczó hely, s mellette hosszú asztalok az est élvezeteinek előjeleiként állanak.

* * *

Naplementekor gyülekezik a közönség, úr, — polgár, — cseléd, vegyesen mindenféle, az egész város.

Az Istennek szabad ege, friss levegője, a zöld lombok minyájunké közösen, — élvezhetjük minyáján, e tekintetben nincs társadalmi különbség, vagy ha van is, eltérünk egy más mellett. —

Megkezdődik a táncz, a fiatalság kedvre keredik, szük a hely, mert e közkedveltségű májálisra közel ezer mulatni vágyó gyűlt össze, de azért vig mindenki, s ha kiszoríthat magának és párjának egy kis helyet, ott aprozza a csárdást. — A zene jó, jól lehet reá járni. —

Közben a nagy-enyedi tűzoltó zenekar gyönyörködött a közönséget néhány zenedarabbal, s megérdemelt tapsokban és éljenekben részesül. —

Végre kezdődik a bankett, melyet a vendégek tiszteletére rendeztek. — Az asztalok mellett mintegy 150 egyén foglalt helyet s hallgatta a toastakat, melyekkel a vendégeket, a vendégek vissza a helybeliket, továbbá nevezetes, és nem nevezetes egyénségeket stb. stb. éltettek. —

Vidám társalgás fűszerezi az ételeket, míg végre a társaság egy közpon: körül csoportosul, hol egy geniális úr, az enyedi vendégek közül, kinek neve kezdőbetűit e lapokon megörökítjük: D. M. könnyet facsora nevetésig mullattaja a közönséget, meglepő ötletei és classicus productionoival.

Ily vidám hangulatban telik el az éj, sőt a társaság kitaróbb részét még a hajnal is a csatasíkon találja, míg végre ezek is haza ballagnak s csak a lefolyt éj eseményeinek foszlányai jelölnek azok helyét. —

* * *

Utóhangok: Midőn e sorokat írjuk vendégeink nagy része még városunkban mulat, a mi tanúsítja hogy szivesen fogadtuk, s hogy jól találják magukat közöttünk.

M... a bácsi a májális hangulatának utóhatása alatt a cigány bandát felültette egy szekérré, úgy hogy lábuk a lajtorja és sarogja fogai között ki-

logott, maga is felült és sebes vágatva, trombita harsogások között repül ki a sós-fürdőbe. —

Továbbá rendezett egy díszmenetet a város utcáin végig is, mely alkalomra még néhány fiatal egyén is vállalkozott, ezekkel és a zenekarral felült szekerére, s így vonult végig az utczákon. —

* * *

Eredmény: Vidám hangulatban töltött néhány óra e sivár földi élet folyamában, és mintegy 400 frt bevétel tűzoltó-egyletünk pénztárában. —

Olvasó nő-egyletünk életéből.

A tordai olvasó nő-egylet az 1840-es évek elején vette kezdetét kezdeményezője Tarsoly Gergely Torda város hölgyeit egylet alakítására hívta fel, melynek feladata lett volna könyvtár alapítani, fenntartani a város igényeinek és követelményeinek megfelelő s így a város abbéli szükségét is kípótolni.

A felhívást szép eredmény követte, a sok részvénységessé tette az egylet alakulását. Az egylet első elnöke gr. Toroczka Miklósné akkori főispánné volt.

A lelkes buzgóság oda vitte a dolgot, hogy 1857-ben a tordai nő-egylet már 325 munkából álló könyvtárral rendelkezett, a mint az 1847-ben kiadott könyvjegyzék tanúsítja.

A munkák tekintélyes része a költsézet termékeiből került ki helyes tapintattal megválasztva. A gyermek olvasmányokból akkor 10 munka állott az olvasók rendelkezésére.

A szabadság harez társadalmunk egyetien réteget sem hagyta érintetlen; a nő-egylet összes addigi fáradságát tönkre tette a háború, a könyvtár pródára jutott, úgy hogy midőn 1850-ben Puhl Ignátné szül Margittai Károlin, jelenlegi elnök ő nagysága állott az ügy élére, az egész dolgot tulajdonképpen előről kellett kezdeni.

És kezdtek volna előről, ha a crimialis ostrom állapot megengedi vala és az akkori rendőrség az egylet működését be nem tiltja és az egyletet fel nem osztatja. Az erélyes elnökön ezen intézkedést össze dugott kézzel nem nézhetvén, a kormányzékhoz N.-Szebenben intézett folyamodása által az egylet alakítása és fennállása felsőbbbségileg megengedett azon kikötéssel, hogy üléseit csak rendőri közeg jelenlétében tarthatja meg s hogy évi könyvjegyzékkel cenzura alá esnek.

És így az egylet működését tovább folytathatta. Itt meg kell jegyeznünk azt, hogy 1848-ig az egylet jegyzője Dr. Harmath Márton, ezen időtől fogva pedig a közbeesülésben állott Miklós Miklós volt; 1857-ben a jegyzőséget Lengyel Ádám vette át és folytatja e hivatalt a mai napig.

Az egylet ügyeit elnök, 8 tagból álló választmány, pénztárnok, könyvtárnok és jegyző vezeti. A részvényes tagok száma jelenleg mintegy 90.

Az eddigi működést illetőleg örömmel kell constátálnunk, hogy az minden várákozason felüli s ezt első sorban a minden nemes ügyért lelkesülő elnök Puhl Ignátné ő nagyságának és Torda város ügybuzgó hölgyeinek köszönhetjük.

A könyvtár ma mintegy 3000 kötetből áll s bir 400 frt készpénz tőkével. A könyvtár évenként rendszeren 200 kötetet gyarapodik.

A munkák jelenleg is a költsézet köréből vannak kiválasztva, azonban a tudományos irány sines elhanyagolva, mert e szakkból a könyvtár szintén jeles munkákat bir.

Ime a nők megteremtették a könyvtárt Tordának és valóban kincset szereztek neki általa.

Az egész város innen elégti ki szükségeit az olvasást illetőleg; egyik hatalmas emeltyűjét szemléljük benne a művelődés terjedésének, egyik hatalmas oszlop a műveltség fenntartásában.

Azért, az a mély tisztelet, melylyel nőink iránt viseltetünk, kétszeres lesz, mert a férfiak elmulasztották ezen őket illető terhet nőink vállairól levenni és elfogadták a kész könyvtárt s élvezik jótéteményeit.

Éljenek hölgyeink! És olvasó egyletünk, sokáig viruljon. —

(—)

Törvényszéki csarnok.

F. hó 30-án tartatott meg Biró Domokos M.-Sárdi bírókos nyilvános erőszak, izgatás ragalmazás büntényében a végtárgyalás. Elnökölt: Barabás József, bírák voltak: Hanneheim Károly és Abt Ernő; kir. ügyész: Csekme Béla; jegyző: Máté Albert.

Vádolt ellen a következő büntények foregtak fenn: a kolozsvári kir. tszék s több bírójá sérelmére

elkövetett s a btk. 300 § szerint minősített *izgatás* a Kertész János kárára elkövetett s a 85 § szerinti *nyilvános erőszakoskodás*, — és a Popu József kir. bíró sérelmére elkövetett, a bts. 209 §-ban körülírt *rágalmazás* bűnténye, kir. ügyész a megtartott végvágyalás alapján vádlott ellen az izgatás és a rágalmazás bűntényében mind az alanyi, mind a tárgyi tényállást bebizonyítottak állítván, e két bűntényért a btk. 54 § alkalmazása mellett 3 havi börtön kimérését hozta javaslatba; míg nyilv. erőszakoskodás bűntényében vádlottat a bprts. 728 § alapján teljesen felmentendőnek véleményezte.

A kir. törvényszék azonban vádlottat a bprts. 288 § alapján mind a három bűntényben *ártatlannak* nyilvánította a következő indokok alapján:

Való ugyan, hogy vádlott Bíró Domokos 1874. május 13-án 24730 sz. alá a m. kir. pénzügyministeriumhoz, 1873. aug. 2-án 23029 sz. alá a kolozsvári kir. pénzügyigazgatóságához, 1874. maj. 21-én 4428. sz. alá a kolozsvári kir. adóhivatalhoz a M.-Sárdi tagosítási munkálatok alapján, a telekkönyv el nem készítése stb. czéljából benyújtott panaszában a kolozsvári kir. tszék és több birói ellen a tagosítási munkálatokra vonatkozólag goromba, moeskolódó és sértő kitételeket használt; a kir. tszék azonban tekintettel a következő körülményekre, hogy vádlott a kolozsvári kir. tszék vagy egyesbiróját nem valamely határozott bűnténnyel vádolta; hogy vádlott ezen sértő nyilatkozatot nem nyilvánosan, vagy több emberek előtt, sem nyomtatványokban, vagy elterjesztett iratokban, hanem egyes példányban, képzelt jogsérelem orvoslása czéljából — a pénzügyi igazgatóságához beadott kérésében tette; hogy nem valamely kijelölt törvényszéki rendelet, vagy határozatot türekedett lealacsonyítani; — végül hogy vádlott panaszait a pénzügyi hatóságokhoz adván be, ily módon, czélja és alkalma nem is lehetett a törvényszék és birói ellen gyűlöletre és megvetésre ingerelni másokat; vádlottat a neki tulajdonított s a btk. 209 §-ban minősített rágalmazás bűnténye alól feloldozta.

(Folytatás köv.)

H i r e k.

— **Borszasztó gyilkosság.** Weinberger Aron pléhest és nejét, kik ezelőtt mint egy két héttel költöztek Tordára, f. hó 3-ára viradólag meggyilkolták. A helybeli izraelita tanító reggelként mindig elszokott menni Weinbergerékhez, hogy a férj testvéreinek gyermekét iskolába vigye, 3-án reggel 8 órakor szintén elment, de a ház ajtaját zárva találta, az ajtót felnyitották, s a szobában a férfit az ágyban, a nőt a földön véreben meggyilkolva találták. A nő mellett ült a 4 éves leányka, kinek fején szintén ütések vannak, — de él. — A legény, kinek nevét senki sem tudja, ma reggel eltűnt, kívülről a házon külső erőszaknak nyomai nem látszanak, s így nem csak valószínű de bizonyos, hogy a legény, ki a családdal egy szobában halt, követte el a gyilkosságot. — Egy szolgáló hajnalban 3 órakor látta, másodmagával az Aranyos hidja felé sebesen menni, valószínűleg Gyéresre igyekezett, hogy onnan vasuton eltűnjék, de megtétek a lépések, hogy az igazság keze utól érje. — Mint mondják Weinberger nem rég nősült, s hozományt is kapott. — A vizsgálat kiderítendő, ha valjon rablás volt e a gyilkosság czélja.

— **A muszkák Tordán.** Folyó 1-jén egy sipkás csapat vonult be Torda városába, elől veres lószőr forgós zenekarral. Egy csoport székelynapszámot bámúlva nézte e soha nem látott alakokat, míg egyik közülök tirsálat megszólítja: „Mifélék ezek te?” — „Hát mifélék, hát muszkák” volt a válasz. — „Tyűh! terengettél! De hát hol jöttök be olyan hirtelen?” Mondanunk sem kell, hogy tűzoltóink voltak, élükön az enyedi egyet zenekarával, kik az az nap tartott tűzoltó júlialisra jöttek át. —

— **A filérestélyek** rendezésére vonatkozólag mult számunkban tett kérdésünkre, illetékes helyről azt a felvilágosítást nyertük, hogy a rendező bizottság a nyári munkaidőt, és meleg napokat nem találja alkalmasnak azok felelevenítésére, mindenesetre gondja lesz azonban, hogy az ez által támadt hiányt később kipótálja. —

— **Egy méntelep.** — mint közelebről értesültünk, — ősszel a m. k. földmívelési minister ur Tordára akar helyezni. E hír eszünkbe juttatja, hogy Torda-aranyosmegyében egy — mond egy szál ketona sínes, sem közös hadseregbeli sem honvéd. — Valóban nem tudjuk megérteni: mi lehet oka, hogy Tordára katonaságot semmikép sem akarnak telepíteni, holott a város kötelezte magát kaszárnyát építeni, — a gyakorló tereket, kész átengedni, s Torda egyike a legegészségesebb és olcsóbb tartozkodási helyeknek? A tárgyalások folytak, már hittünk ebbeli reményünk megvalósulásában, míg nem egy udvarias válasz a cs. és k. hadparancsnokságtól, min-

dennek végét szakítá. Az ajánlatokat magassabb helyen kellene előterjeszteni, hátha ott elfogadnák. —

— **A tordai pogácsa** oly nevezetességre emelkedett, hogy Budapesten, egy előkelőbb étkező helyiség tulajdonosa, újságokban hirdeti, hogy nála kapható. — Mint tudjuk Józseffőherceg Ő Fensége és fenséges családjának kedvenc esemegéje. Itt jártában a polgármester kedveskedett ezzel, s azután még tett Ő Fensége megrendelést, — a polgármester is meg lepte egy—egy küldeménynyel a Fenséges családot. — Külömben nem is roz. — Egyébiránt a tordai peccenyét is szereti Ő fensége. Tordán jártában reggelire, mellőzve a faschirozott sülteket s más elfinomított ételeket — 3 nagy darabot ott meg. Megjegyzése az volt rá, hogy nem német gyomorba való. A példa azonban azt mutatta, hogy maga magát magyarnak tartja. —

— **Szentpéteri Antal ur** és még 24 szülő egy hosszú nyilatkozatot küldöttek be a szerkesztőséghez, hir rovatunk azon megjegyzése ellen, hogy a róm. kath. leányiskola vizsgálatán kézi munkák kiállitva nem voltak. E nyilatkozatban a szülők kinyilvánítják, hogy a tanév folytán az iskolában sok ügyességgel tanítottat a kézi munka, a kiállitás azért maradt el, mert a kir. tanfelügyelő a folyó hó 15-re kitűzött vizsgálatnak június hóban leendő megtartását törvény ellenére elrendelte. A nyilatkozat megírja a róm. cath. iskolaszéket, kir. tanfelügyelőt és dicséri a róm. cath. tanítónót, mint a ki művelt és feladatát pontosan teljesíti. Hirrovati megjegyzésünk, sem a tanítónó képességét, sem ezzel szemben a szülők szeretetét nem érinti, igen örvendünk, hogy Szentpéteri ur és a többi aláírt szülő a tanítónóval megvannak elégedve, miután mi egy igaz tényt közöltünk, a hir iróját rozszakarattal ezért vádolni, nem több, mint túlértékesység, a mely indokolatlan surlodást idézhet elő az ügy ártalmára. Itt egyuttal megjegyezzük, hogy a kézi munkák e hó 8-án lesznek közszemlére kitéve.

— **Szomorú esemény,** hogy a Királyhágon tuli részről már 10 megye áll statárium alatt; míg nálunk, daczára a sok „csinált” rablónak egy sínes; s a dologban nem az a szomorú, hogy nálunk az erdélyi részeken statárium nincs, hanem az, hogy tul annyira igénybe van véve ez az utolsó eszköz. — A mi a dologban legsajnosabb, hogy a nép kezébe nincs fegyver, vagyonát és életét ezen gazemberekkel szemben megvédelmezni. Hihetőleg kevesebb vakmerőséggel támadnák meg az életet és vagyont.

— **Az olvasó nő-egylet,** valamint a „Dalk ör” saját pénztáruk javára a „ligetben” szintén rendeznek májajást. Előbbi programja egészen nincs meg s azért, annak határnapjáról sem tudunk többet moandani utóbbié f. hó 15-én leend. Ohajtjuk, hogy mind kettő oly sikeres legyen, mint a tűzoltóké.

— **Kém gyanánt** akartak itt elfogni egy francziát, a ki Bukurestből jött s a vidéken nyelvmenternek kívánt volna beszégedni. Ajánló levéllel birt Dürer kolozsvári nyelvmentertől. Több helyt késő este jelentkezett, a mi nagyon rozsvéért csinált ily rablós világban. Rablónak vagy kémnek nézték. Azt állítják különben, hogy szelid örültségben szenved. Azonban máig sem tudjuk, ha vajjon okmányai számba vétettek-e? Most egy pár napóta nem látták, hihetőleg másfelé próbál szerencsét.

— **Dr. Závodszy Károly, Dr. Nevy L. is** Szász Domokos urak mult hó utolsó napján Kolozsvárról elindulva Tordára jöttek azon szándékkal, hogy itt a torda-hasadékot megnézik s még az nap Torockóra majd N.-Enyedre mennek. A nagy markolásnak az lett a vége, hogy a torda-hasadék elmaradt s alig tudtak az nap Torockóra érni. Így jár az ember, ha nagy geográfus.

— **Gyéresről azon harezi tudósítást,** vesszük, hogy ott a török a muszkát keményen megverte s azt megis szalasztotta. Egy töröknek és egy muszkának esufolt két egyén csapott össze egy malaczért — a fennebb jelzett eredménnyel. A községnak ez jó mulatságot csinált.

— **Meggyőződöttünk arról,** hogy sok helytt a tőkepénzesek félelme szüli a mozgalmat az állítólagos rablók ellen. A hosszúasszói véres dráma után, nem kis aggodalommal teszik le fejüket sokan azok közül, a kik a bört és a pénzt imádják; azért egyre visiókat látnak és a mint értesülünk, ily megfélemlített hozták mozgásban a csendőrséget és katonaságot. Legyen már vége a komédiának, melyet egy pár tulbuzgó minden valódi ok nélkül színre hozott.

— **Az „Erdélyi Híradó”** még az azon botorságra is elszánja magát, a melynél fogva állítja, hogy egy bizonyos szolgabíró a rablókat erőlyesen üldözi, szemelől nem tévesztette és hol tartozkodásukról mindig biztos tudomása van. Egy ilyen szolgabírót rámba kellene foglalni, a ki tudja, hol a rabló de nem fogatja el. Ugyan mondja meg már az „E. H.” annak

a szolgabírónak, fogja meg már az illető lóköltőket, mert különben azt fogjuk hinni, hogy az illető rabló-mániában van.

— **Az ó-tordai** fiu-iskolában a vizsgálatok mult vasárnap délelőtt és délutánján kielégítő sikerrel folyt le.

— **A lefolyt iskolai vizsgálatok** alkalmával meggyőződöttünk arról, hogy mily mértékben van megakadályozva a tanügy téren haladás, ha a szülők a törvényben körülírt kötelezettségüknek gyermekeik iskolába feladása és rendes járátása által nem teljesítik. Az ily gondatlan szülőket ezen eljárásukért valóban kellően megróni nem lehet, mert azok, a kik gyermekeikkel szemben a szülői kötelességet nem teljesítik, nem is érdemesek az emberi szóra és kívánatos, hogy ezeket az illető hatóság a törvény kellő szigorával sujtsa. El is várjuk jövőben a t. tanástól, hogy vegye igénybe a törvénynek erre vonatkozó részeit s ne engedje hogy Torda városának nyakára egy oly fiatalság nőjön, a mely nélkülözze a műveltség első és legőbb feltételét — az irást.

— **Az ev. ref. leány-iskolában** Ó-Tordán a kövizsgálat a jövő vasárnap délelőttjén és délutánján fog megtartatni.

— **Nekrológ.** Id. Foith Károly nyug. bányanagy és neje Felvinczi Rozália egyetlen leányuk Róza s minden rokonok és ismerősök nevében keseredett szívvel jelentik, miszerint szeretett fiók ifj. Foith Károly életének 19-dik évében folyó év és hó 2-án tüdőszélhűdésben meghalt. A nyomorúságnak egyik mélysege a másikat követi, az ur egyik bánatra más bánatot adott. Elesett a mi fejünk koronája. Habokra voltak írva a jövőndő biztatásai, a hozzá kötött szép remények és örömek; a síró szemek hasztalan keresik az irást: a sötét vizeken csak az elborult ég tükröződik. A ki erősebb a tengerek erős habjainál 93 sol. 4. ki támozgat minden elesendőt 145 solt. 14. a magasságban lakozó Ur gyujtsen világosságot, hogy felemeljen biztatása: Ne félj veled vagyok. Ézsa, 43, 5. Kihült porai folyó hó 4-ikén délután 5 órakor a háznál tartandó rövid szertartás után fognak az ó-tordai köztemetőben örök nyugalomra helyeztetni, az engesztelő áldozat 5-én d. e. 10 órakor fog Istennek bemutatatni a róm. katholicusok piaci templomában. Nyugodjék esendesen! Ó-Torda, 1877. Julius 2-án.

CSARNOK.

A férfi sziv.

Beszély, írta N. F.

(Folytatás.)

IV.

Másnap reggel Herbert nagyon jó kedélyben volt, csak midőn Walter belépett a szobába sötétedett el homloka. —

Walter kitünőleg nézett ki ifju erőteljes és a kedélyesség még megnyerőbb külsőt adott neki. —

S nem ezen tulajdonaok határoznak e a szerelemnél? — Nem mert a női szeszélynek ninesenek szabályai. —

Walter barátságosan szollitgató meg Herbertet, de ez mindig oly és hidegen felelt, hogy a helyzet már nyomasztóvá lett. —

A Sirenében ott találtuk Sangro herceget, — kit midőn Herbert megpillantott, mogorván jegyzé meg: „Már ez is itt van.”

„Barátom, én nem tudok önnek jobb tanácsot adni, minthogy Idát haladék nélkül vegye el, s vigye el,” szollék hozzá. —

Ida megjelenése megszakítá a társalgás tovább folytatását. —

Az udvaron kocsik várakoztak készen a vendégekre. —

Idán veres bársony öltöny volt, kalapján strucz toll lengett. —

A három úr körülvette őt, s gyönyörködék szépségében. — Giovanni távolabb állva sötéten nézett a csoportra. —

„Őn velem egy kocsiba ül Schwellenburg úr, és Móríz velünk szemben foglal helyet.”

„Jerünk tehát, s vigasztaljuk mi egymást,” — szollék én a másik kocsit felé indulva.

Sangro herceg azonnal követett, Herberten azonban látszott, hogy bensejében setét gondolatokkal küzd. Hanem Giovanni valóban megijedtem, oly mérgeges arcot ölte. —

Herbert egész uton egy szót nem szollott. Végre elértek Pompéjít.

Megnéztük az anphiteatrumot végig jártuk a szűk utczákat, és a forumhoz értünk. A cicero megmutatta a bálvinyt, melybe bele állva a papok jövődőlőni szoktak. A régiségek szemlélése közben nem issevém észre, hog Sangro Mórizezal eltávozott. — Ida és Walter is eltűntek, s hogy csak Herberttel magunkra vagyunk. —

Darab idő multával egy dombtetőről szolga intett hozzánk, hogy menjük fel, hol árnyas helyen terített asztalt találtunk, a társaság egybegyűlt, s félkörbe ülénk úgy hogy mindnyájan a tyrheni tengert láthattuk. A lakoma vége felé dalolni kezdeink, melyben Sangro hangjának szépsége. — Egyszerre megakad a dalban, arca elsápad. —

Az asztalhoz egy magas termetű férfi lép, s megszollítja:

„Salvatore, miért nem hívtál e lakomához, jól tudod, hogy szeretem emberek társaságában lenni?”

„Boecássan meg grófnő, rokonom Gaetano,“ — hebegő mind jobban belé zavarodva a herceg. —
 Ida fűdvözi az új vendéget s maga mellé akarja ültetni. —
 „K rem nem maga mellett“ — hebegő újra a herceg. —
 Herbert sötéten néz az idegenre, veszélyt sejtve míg Valter annak őszinte nyájassággal helyet mutat, s azt a vendég köszönettel el is fogadja, — s meghívja őt pompeji melletti nyári lakába. — A társalgás ez alatt mind feszültebb lesz s Sangro folytonosan a hazamenetelre unszodja a társaságot. —
 (Folytatása köv.)

Közgazdaság.

Kimutatás.

A tordai Takarékpénztár 1877. június havi üzlet forgalmáról. — **Bevétel.** Május haváról átjött készpénz 8,558.75. — 147. Betétek 9560. — Visszafizetett váltók 83120. — Visszafizetett előlegek 3190. — Kamatok 2,161.70. — Külömbbféle díjak 455.35 — Visszafizetett előlegek 32980. — Államilletékek 3.85. — Betéti könyvek díjjai 2.90. — Összesen 140032.55.

— **Kiadás.** Visszafizetett betétekre 9,048.41. — Visszafizetett betéti folyó kamatokra 42.59. Leszámosítókra 78115. Előlegek 4420. Visszafizetett előlegek 34,095 — Visszafizetett kamataira 543,90. — Tiszti fizetésekre 397.50 — Megjelenési díjakra 372.50. Kezelési költségre 15.10. — Államilletékre 2.85. Betéti kamatok utánnál díjra .28. — együtt 127,054,13, — június 30-án, pénztári készlet 12,978.42 — Öszveg 140032.55.

Tordán, 1877. június 30-án.

Kimutatás.

A tordai kisegítő társulat forgalmáról 1877. június havában. **Bevétel** Pénztári maradvék május havál 6525.39. — Havi rendes és rendkívüli betét 8175.78. — Könyvdíjban 2.30 Kamat, provisio és váltódíj 1527.03. — Bélyeg díjban 54. — 193. tagtól visszafizetett költsön 49452. öszves bevétel 65736.50. — **Kiadás.** 193 váltó mellett költsön 52209. — Kezelési kiadás 319.42 — Bélyegre 50.50 — Tőke visszafizetés 4000.82. — Pénztári készlet 9156.76. Öszves kiadás 65736.50. —

Tordán, 1877. július hó 1-én

Közlő a felügyelő választmány.

Piaczi árjegyzéke

a tordai vásárra 1877. június 30. hozott tárgyaknak
 1 hectoliter: t. buza 10 frt. — kr. — közepes — frt. — eleybuza 8 frt. — kr. — közepes — frt. — kr. — rozs 6 frt. — Törökbuza frt. 5.50. — Árpa frt. 4. — Zab 4 frt. — — 1 méter mázsa széna kötetlen 2 frt. — Alomszolma 1 méter mázsa 35 kr. — Tüzifa 1 köbméter 3 frt. 20 kr. — marhahús 1 kilogramm 36 kr. — Disznóhús 1 kilogramm 52 kr. — Turó 1 kilogramm 48 kr. —

Távirati tudósítás a bécsi tőzsdéről jul. 3-án
 5% Metaliques 60.90. — 5% Nemzeti kölesön 66.25. 1860-iki államkölesön 72.30. — Bankrészvények 111.75. Hitelrészvények 779. — London 144.40. — Urbéri kötvények: Magyarországi 125.10 Temesvári 74.50 Erdélyi 73 Horvát-szlav. 73.50. — Ezüst 109.30. Cs. kir. arany 5.91. — Napoleond'or 10.00¹/₂.

Felelős szerkesztő és kiadótulajdonos: Volz B.

H I R D E T É S E K.

A helybeli részvénytársulati sós-fürdő

meleg és hideg fürdőkkel ellátva a nagyérdemű közönség rendelkezésére áll.
 A fürdőnél jutányos ár mellett ételek, italok, ugyszintén bebutorozott lakszobák találhatók.
 Társaskocsi a piacról kiindulva délelőtt $\frac{1}{2}$ 10, délután 3 és 5 órakor mindennap közlekedik. Ha egy helyről 4 személy jelentkezik, úgy a kocsi a megrendelt időben mellék-utzába is elmegy.
 Hetenként kétszer, u. m. Vasárnap és Szerdán délután 5---7-ig zene.
 A nagyérdemű közönség pártfogását kéri

Gombos László,
fürdő-bérlő.

Figyelemreméltó
idegbajok- és nehézkórban
szenvedőknek
Legujabban feltalált gyógymód
Számptalan hálaíratot
mutathat fel sikeres gyógyításról
Sylvius Boas
Specialista idegbajokban
Értekezhetni reggel 8 órától este 8 óráig
BERLIN SW.
Friedrichstrasse 22.
Levélbeli megkeresésre is.

[15—19, 102]

SYLVIUS BOAS urnak
az Auxilium orientis feltalálója
Specialista idegbajokban
Berlin Friedrichstrasse 22, I.

Igen tisztelt uram!

Hosszu évek óta idegbantalmakban szenvedek s miután e betegség elviselhetlené vált segítségát kerestem a Tiflis odassa és Bécs leg híresebb orvosainál, kiknek rendelése azonban pillanatnyi enyhülésnél egyebet nem eredményezett.

Ekkor megismerkedtem egy emberrel, ki az előtt az enjémhez hasonló pajban szenvedett s ön által sikerrel, gyógyított. E férfi azt állította, hogy önsodákat művel s valóban helyre állított egészsége a legjobb bizonyíték volt. Elhatároztam tehát önhez fordulni s hála az égnek ön meggyógyított s vissza adta nekem az életet. Örömmel nem bírom e felett kifejezni. Fogadja e 300 rubelt mint hálaám egy kis jelét. Legyen azonban meggyőződve hogy hazámba vissza térve első dolgom leendő elismeresemet még jobb kifejezhetni.

Abamelik Joan herceg.
Tiflisből a fekete tenger mellett.

Rövid idő alatt és sikeresen gyógyít

Díjt csak sikeres gyógyítás után fogad el.

SÜRGER MÁTYÁS

órász, Tordán.

Mindennemű fali és zsebórákat kijavítás végett elvállal s a pontos járásról egy évi felelősséget nyújt.

A városi, valamint a vidéki n. érdemű közönség figyelmébe ajánlja magát.

Lakása piactér, a „Haladás“ cz. lap kiadó hivatalával átellenben.

Fontos Hirdetés!

A gyomor és altesti bajokban, valamint hideglelés ellen legbiztosabb hatásának ismert

Dr. Kiesow-féle Élet-essentia

valódiilag egyedül Matherny Emilnél Gy.-Fehérvártt kapható.

(16—15, 20)